

Ἐδαπανήθησαν ἐν Θορικῷ μὲν 3,922,30, ἐν Βραυρῶνι δὲ καὶ Πρασιαῖς δραχ. 326,35. Ἐν τοῖς τρισὶ τόποις ὁμοῦ δραχ. 4,248,65.

Ἐν Θήβαις, ἐπιστατοῦντος τοῦ φιλαρχαίου δικηγόρου Εὐστρ. Καλόπαιδος, ἄνευ ἀμοιβῆς χρηματικῆς, ὡς καὶ πρότερον. Ἡ ἔκθεσις αὐτοῦ ἢ ἐπιδοθεῖσα εἰς τὸ Προεδρεῖον, ἔχει ὧδε:

Κύριε Πρόεδρε,

Κατὰ τὸ ὑπ' ἀριθ. 378 τῆς 30 Νοεμβρίου 1892 ὑμέτερον ἔγγραφον, μεθ' οὗ μοι ἀπεστείλατε τὰς κατὰ τὸ 1892 δαπανηθεῖσας εἰς σκαφὰς δραχ. 323 καὶ 50/00, ἐξηκολούθησα τὰς σκαφικὰς ἐρεύνας. Καὶ πρῶτον εἰς τὸ παρὰ τὸν οἰκοδομηθόσημον σιδηροδρομικὸν σταθμὸν μέρος, ἢ ἀνασκαφῇ τοῦ ὁποῦ ἀπεκάλυψε θεμέλια τοίχου ἐξ ἀπλῆς σειρᾶς κανονικῶν καὶ ἰσοῦσῶν ὀγκολίθων, πλάτους 80 ἑκατοστῶν τοῦ μέτρου, τεθειμένων κατὰ μῆκος ἐπὶ μικρὸν λελαξευμένου βραχῶδους ἐδάφους, χωροῦντος ἐκ δυσμῶν πρὸς ἀνατολὰς εὐθέως ἐπὶ 32 μέτρα· καὶ πρὸς ἀνατολὰς μὲν ἄδηλον ἐπὶ πόσον ἔτι ἐχώρει, διότι ἐλλείπουσιν οἱ λίθοι, πρὸς δυσμὰς δὲ σχηματίζων γωνίαν μικρὸν ἀμβλείαν στρέφει πρὸς νότον καὶ χωρεῖ κατὰ τὸ αὐτὸ πᾶχος καὶ ὕψος σχεδὸν εὐθέως καὶ πως τοξοειδῶς, ἐπὶ δέκα μέτρα, μεθ' ἧ ἀνευρέθη φρέαρ ἐσκαμμένον ἐν τῷ βράχῳ καὶ πλήρες χύματος, ὅμοια τῷ ὁποίῳ τρία ἄλλα, βάθους 8—10 μέτρων, κενά, εἶχεν ἀποκαλύψει ὀλίγον ἀπωτέρω πρὸς νότον ἢ παρὰ τῆς Ἑταιρίας τοῦ Σιδηροδρόμου πρὸ πολλοῦ γενομένη ἐκχωμάτωσις. Τὸ κτίριον αὐτὸ ἐμμένον νομίζων, ὡς περιέγραφον Ὑμῖν, ὅτι ἀπετέλει μέρος τῆς βάσεως στοᾶς τινος τῶν ἐν τῇ ἀρχαίᾳ ἀγορᾷ, πιθανώτατα ἡμικυκλίου. Μετὰ δὲ τὴν σκαφὴν ταύτην, ἣν ἀτυχῶς ἐνεκα τῆς παρεμπιπτούσης ὁδοῦ δὲν ἠδυνάμην νὰ ἐπεκτείνω πρὸς νότον, ἀνέσκαψα ἱκανὸν μέρος ἐκ τῆς βορείας πλευρᾶς τῶν τειχῶν τοῦ ἀρχαίου περιβόλου μικρὸν πρὸς δυσμὰς τῆς νῦν κοίτης τοῦ Ἴσμηνοῦ. Ἡ πλευρὰ αὕτη διέρχεται εἰς τὸ μέρος αὐτὸ 115 μέτρα ἀκριβῶς πρὸς βορρᾶν τῆς σιδηροδρομικῆς γραμμῆς, τὰ δὲ τείχη

αὐτῆς ἀνευρέθησαν εἰς βάθος μέτρου ἔχοντα πάχος τριῶν καὶ ἡμίσεος μέτρων καὶ ἀποτελούμενα ἐξ ὀγκωδεστάτων, κανονικῶν καὶ σκληρῶν λίθων, οὔτινες εἰς τὸ μέρος αὐτὸ εἶναι αὐτοὶ οἱ θεμέλιοι τεθειμένοι ἐπὶ λελαξευμένου βραχώδους ἐδάφους· τὸ μέρος δ' αὐτό, 15 περίπου μέτρων μήκους, ἐκατέρωθεν μέχρι τοῦ βραχώδους ἐδάφους σκαφὴν ἠναγκάσθηεν νὰ ἐπιχώσω μετ' οὐ πολὺ, ἅτε κείμενον ἐν κήπῳ ἰδιοκτήτῳ, οὐ ἐπέκειτο ἢ καλλιέργεια. Ἀνεσκάψα δὲ καὶ τὸ ἐν τῇ κοίτῃ τοῦ Ἰσμηνοῦ διερχόμενον τμήμα τῆς αὐτῆς πλευρᾶς, ὅπερ φαίνεται βαθύτερον καὶ πολλῶ πλατύτερον τοῦ πρώτου, διότι ἕως ἴστατο ἐκεῖ πύργος ἢ ἐσχηματίζετο στροφή τοῦ τείχους· καὶ τὸ μέρος δ' αὐτό ἐκαλύφθη κατόπιν ὑπὸ ἄμμου μετὰ πολυομβρίαν. Ἀνασκάψας εἶτα περὶ τὰ δέκα μέτρα πλησίον καὶ πρὸς βορρᾶν τῆς σιδηροδρομικῆς γραμμῆς τὴν ἀνατολικὴν ὄχθην τοῦ Ἰσμηνοῦ ἀνεῦρον τὸ διὰ τεμαχίων κεράμων ἐστρωμένον καὶ κονιατὸν ἐδαφος δωματίου χωροῦντος ἐκ βορρᾶ πρὸς νότον περὶ τὰ τρία μέτρα, ἐν ᾧ εἶναι κεχωσμένος παχὺς ἐκ σκληροῦ λίθου κύλινδρος, ὡς σπόνδυλος στύλου, διαμέτρου μὲν 80 ἑκατοστῶν, ἐξέχων δὲ τοῦ ἐδάφους 50 ἑκατοστά τοῦ μέτρου, οὔτινος ἢ ἄνω ἐπιφάνεια φέρει ἐν τῷ κέντρῳ τετράγωνον κοιλότητα πλάτους καὶ βάθους 15 ἑκατοστῶν τοῦ μέτρου· πιθανῶς ἦτο ἐκεῖ μυλῶν ἢ ἐλαιοτριβεῖον. Δὲν ἠρεύνθησα δὲ εἰσέτι καὶ τὸ ἀνατολικὸν μέρος τοῦ δωματίου, ἵνα μὴ καταστρέψω τὴν ἐπ' αὐτοῦ διερχομένην κοινοτάτην ἀγροτικὴν καὶ ἀμαξιτὸν ὁδόν. Εἶτα χωρῶν πρὸς ἀνατολὰς τοῦ Ἰσμηνοῦ ἠρεύνθησα διάφορα σποράδην σημεῖα, ὅπου μοι ἐπετρέπετο ἢ σκαφὴ ἄνευ βλάβης κτημάτων καλλιεργημένων, πρὸς ἀνεύρεσιν τῆς συνεχείας τῆς γραμμῆς τοῦ περιβόλου καὶ τῆς πρὸς νότον στροφῆς αὐτῆς· ἔνεκα δὲ τοῦ πρᾶνοῦς τοῦ ἐδάφους ὑπάρχει βαθὺ ἐπιχώμα καὶ τὰ τεῖχη ἐνιαχοῦ ἀνευρίσκονται τρία ὑπὸ τὸ ἐδαφος μέτρα.

Μετὰ δὲ τὰ ἀνωτέρω μέρη καὶ μετὰ μείζονος ἐπιμονῆς ἀνεσκάψα εὐρύτατον χωρὸν (περὶ τὰ 25 μέτρα κατὰ μῆκος καὶ περὶ τὰ 15 κατὰ πλάτος) μέχρις αὐτοῦ τοῦ βραχώδους ἐδάφους καὶ εἰς βάθος πολλαχοῦ ὑπὲρ τὰ τρία μέτρα, ἐκ τοῦ νοτιοανατολικοῦ ἄκρου τοῦ περιβόλου, ἐνθα, ὡς ἔγραφον Ὑμῖν κατὰ τὸ

παρελθόν ἔτος, πρὸ πολλοῦ πέπεισμαι ὅτι ἴσταντο αἱ Ὀμοιω-
δες πύλαι. Εὐτυχῶς δὲ ἡ σκαφή, καίπερ ἀτελής εἰσέτι καὶ μέ-
χρι τοῦδε σχεδὸν τὰ πάντα κατεστραμμένα δεικνύουσα, οὐχ ἦτ-
τον κυροῖ τὴν περὶ τῆς θέσεως τῶν πυλῶν αὐτῶν πεποιθη-
σίν μου.

Τῆς σκαφῆς ταύτης ἠρξάμην ἀπὸ τοῦ πρὸς ἕω χθαμαλωτέρου
καὶ ὀμαλοῦ ἐδάφους χωρῶν βορειοδυτικῶς καὶ ἀποκομιζῶν διὰ
χειραμαξίων τὰ ἀνασκαπτόμενα χώματα καὶ πολλὰ συντρίμ-
ματα λίθων εἰς τὰς πρὸς ἀνατολὰς καὶ νότον κλιτύας. Καὶ πρῶ-
τον ἀπεκαλύφθη συνεχὲς στρῶμα βραχῶδες, πλάτους 5 μέτρων,
καθέτως καὶ εἰς βάθος ἐκατέρωθεν λελαξευμένον, ὀμαλῶς δὲ καὶ
ἐπιεικῶς ἀνιὸν βορειοδυτικῶς, οἷα ἀνάπτης καὶ εὐθεία πρὸς τὸν
περιβόλον ὁδός, ἐπὶ 15 μέτρα διῆκον, πρὸς δὲ τὸ τέρμα ἡμιό-
λιον μέτρον ἐξέχον τοῦ λοιποῦ ἐδάφους. Ἐκεῖ δὲ τὸ μὲν πεντά-
μετρον πλάτος τελευτᾷ, τὸ δὲ βραχῶδες στρῶμα ἐξακολουθεῖ
συνχεές, καθέτως καὶ ἰσοβαθῶς λελαξευμένον καὶ ὑπὸ ὀρθὰς γω-
νίας ἐκατέρωθεν τῆς ὁδοῦ ταύτης ἐκτεινόμενον εὐθέως, ἐπιεικῶς
δὲ καὶ ὀμαλῶς ἀνερχόμενον μὲν πρὸς νότον, κατερχόμενον δὲ
πρὸς βορρᾶν, καὶ οἰοεὶ ἀποτελοῦν τὰς βάσεις ἢ ἀνάλημμα τοῦ
περιβόλου. Εἶτα δὲ βαθμηδὸν πρὸς τὰ ἔνδον χωρούσης τῆς σκα-
φῆς ἀπεκαλύφθησαν πρὸς νότον μὲν οὐδὲν ἄλλο ἢ συντρίμματα
κανονικῶν ὀγκολίθων ἀτάκτως ἐρριμμένων ἐπὶ τοῦ βραχῶδους,
ὀμαλῶς λελαξευμένου καὶ ἡρέμα νοτιοδυτικῶς ἀνιόντος ἐδάφους·
ἐνδοτέρω δὲ καὶ ἀπέναντι τῆς ὁδοῦ ἔδαφος βραχῶδες, κανονικῶς
λελαξευμένον κατὰ διαφόρους διευθύνσεις, καὶ οἰοεὶ πρὸς θεμε-
λίωσιν, ὀγκόλιθοι κανονικοὶ ἐκ τῶν τειχῶν ἀτάκτως ἐρριμμένοι,
οἱ πλεῖστοι δὲ καὶ τεθραυσμένοι καὶ τεμάχια μεγάλων κεράμων.
Πρὸς βορρᾶν δὲ ἐκτὸς μὲν τοῦ λελαξευμένου βράχου ἀτάκτως
ἐκεῖσε ἐρριμμένοι τρεῖς μεγάλοι, ἰσοπαχεῖς, εὐθρυπτοὶ καὶ κυρτῶς
λελαξευμένοι λίθοι, ἀνήκοντες βεβαίως εἰς τὰς ἀψίδας τῶν πυ-
λῶν· ἐντὸς δὲ πρὸς μὲν τὸ ἄκρον καὶ περὶ τὰ δέκα μέτρα βο-
ρειότερον τῆς ὁδοῦ, φρέαρ κανονικῶς ἐν τῷ βράχῳ ἐσκαμμένον,
περὶ τὰ 7 μέτρα βαθύ, κενοῦ ὑπογείου ὑδραγωγείου χωροῦντος
βορειοδυτικῶς. Ἐσωτέρω δὲ καὶ πρὸς δυσμὰς περὶ τὰ ἑπτὰ μέ-
τρα, ὑπὸ σωρούς ἀτάκτως ἐρριμμένων κανονικῶν ὀγκολίθων, τῶν

πλείστων τεθραυσμένων και εις βάθος περι τὰ τρία μέτρα ἐπι βραχώδους ἐδάφους ἐξωμαλισμένου μέγα κυκλοειδὲς λάξευμα, μήπω ὄλον ἀνασκαφέν, βάθους μέχρις ἡμίσεος και πλάτους ἐνὸς και ἡμίσεος μέτρου, ἐν ᾧ πιθανώτατα ἐθεμελιούτο κυκλικῶς ὁ ἕτερος τῶν πυλῶν πύργος, τεμάχια παχειῶν κεράμων κιτρινή κεχρωματισμένων βαφῆ, πρὸς δὲ τρεῖς ἤλοι και δύο τεμάχια σκληρῶν λίθων ἐκ παραστάδων βεβαίως τῶν πυλῶν και ταῦτα διότι φέρουσιν ἐντομάς και κοιλότητος τῶν ἐλλειπόντων στροφείων.

Ἐκ τῆς ἄχρι τοῦδε γενομένης ἐκεῖσε σκαφῆς και τῶν εὐρεθέντων λίθων οὐδεμία μὲν ἀπομένει ἀμφιβολία περι τῆς ἐκεῖ στάσεως τῶν πυλῶν· ἐκ δὲ τῆς ἀταξίας και τῶν θέσεων ἐν αἷς ἀνευρίσκονται οἱ λίθοι και τὰ περιβάλλοντα αὐτοὺς στρώματα χωμάτων τε και συντριμμάτων ἀναμίξ, φαίνεται πρῶτον μὲν ὅτι οὗτοι ἐρρίφθησαν ἐκεῖ ἀποκιλυνθηθέντες ἐκ τοῦ μικρὸν (δύο ἢ τρία τὸ πολὺ μέτρα) ἐσωτέρω πρὸς δυσμὰς και ἀσκάφου ἔτι μέρους, ὅφ' ὃ καλύπτονται ἔτι αἱ βάσεις τῶν τε πυλῶν και τῶν τειχῶν, εἶτα δὲ ὅτι μετὰ τὰς πρώτας καταστροφὰς και τὸ μέρος αὐτὸ ἀνεσκάφη και οἱ πλείστοι τῶν ἐκεῖ ἐρριμένων λίθων και μάλιστα οἱ στερεώτεροι και εὐχρηστότεροι ἀφῆρηθησαν κατὰ καιροὺς, πολλοὶ δὲ δυσμετακόμιστοι, ἐν οἷς και τινες εἰς τόξα ἀνήκοντες, ἐθραύσθησαν.

Ἐν ἀρχῇ τῆς εἰς τὸ μέρος αὐτὸ σκαφῆς και μάλιστα μετὰ τὴν ἀποκάλυψιν τῆς ὁδοῦ και τοῦ μετ' αὐτὴν ἐκατέρωθεν ἐξακολουθοῦντος λελαξευμένου βραχώδους ἐδάφους, ἤλπιζον ὅτι τὰς βάσεις τῶν πυλῶν ἤθελον ἀνεῦρει ἐνδοτέρω μὲν πάντοτε, πλὴν κατ' εὐθείαν ἀπὸ τῆς ὁδοῦ χωρῶν· διὸ και πρῶτον τοιαύτην εἶχε φορὰν ἢ σκαφὴ μέχρι τῆς βραχώδους βάσεως· εἶτα δὲ ἐτρέπη ἀριστερᾶ πρὸς νότον και τελευταῖον δεξιᾶ πρὸς βορρᾶν και πολὺ βαθύτερον και εὐρύτερον, ὅπου ἀνεῦρον και τὸ μήπω ὄλον ἀνασκαφέν εὐρὺ κυκλοειδὲς λάξευμα· διὸ και ἀνεσκάφη εὐρύτερος τοῦ ἀρχῆθεν ὑπολογισθέντος χώρος μέχρι τοῦ βραχώδους ἐδάφους, ἢ δὲ ἐργασία ἐξηκολούθησε μέχρι τῆς πέμπτης ὑπερμεσοῦντος, διότι και ὁ καιρὸς ἔτυχεν ἕως τότε εὐνοϊκὸς και εὐκαιρία μοι ἐδόθη· τούτων δ' ἕνεκα και τοῦ ζήλου τῆς ἀνευρέ-

σεως τῶν πυλῶν ἀυξομένου καὶ αἱ δαπάναι ὑπερέβησαν τὸ διπλάσιον τῆς παρ' ἐμοὶ προκαταβολῆς.

Ἐν τέλει παρακαλῶ θερμῶς τὸ Συμβούλιον τῆς Ἑταιρίας ἵνα εὐαρεστούμενον ἐγκρίνῃ μὲν τὴν ἐπὶ πλέον τῆς προκαταβολῆς γενομένην δαπάνην, ἐξακολουθήσῃ δὲ τὰς ἐνταῦθα σκαφικὰς ἐρεῦνας, καὶ κυρίως συμπληρώσῃ τὰς τοῦ τελευταίου μέρους πρὸς ἀποκάλυψιν τῶν βάσεων τῶν πυλῶν.

Ἐν Θῆβαις, τῇ 16 Δεκεμβρίου 1893.

ΕΥΣΤ. ΚΑΛΟΠΑΙΣ

Ἐδαπανήθησαν δραχ. 633,35.

Τέλη Μαΐου τοῦ 1893 ἐλήφθη ἄδεια τοῦ Ὑπουργείου, ἣν ἤτησεν ἡ Ἑταιρία ἵνα δι' ἀνασκαφῆς ἐξετάσῃ τὴν κοίτην τοῦ Ἰλισσοῦ κατὰ τὴν θέσιν τὴν καλουμένην κοινῶς Καλλιρρόην, δηλ. ὑπὸ τὸν ἐκεῖ ἀποτόμως καταπίπτοντα βράχον καὶ κάτωθεν τοῦ ἐκκλησιδίου τῆς ἀγίας Φωτεινῆς. Τοῦ ἔργου τούτου, ἐφορευούσης καὶ ἐπιτροπῆς ἐκ συμβούλων, ἐπεστάτησεν ἰδίως ὁ ἐν τῇ ὕπηρεσίᾳ τῆς Ἑταιρίας διατελῶν Ἀ. Σκιαῆς, ὅστις συνέταξεν ἐκθεσιν (1).

Ἐδαπανήθησαν εἰς τὴν ἀνασκαφὴν ταύτην δρ. 8,576,90.

Ἐπισκενὴ ἀρχαίου μνημείου, κριθεῖσα πρὸ πολλοῦ ἀναγκαία, ἐξετελέσθη τὸ ἔτος τοῦτο· ἐστερεώθη τοῦ ἐν *Μυκῆναις* λεγομένου τάφου τῆς Κλυταιμῆστρας τὸ θύρωμα ἀσφαλῶς, κατὰ σχέδιον ἐκπονηθὲν ὑπὸ τοῦ νομομηχανικοῦ Ἀργολίδος Α. Πετσάλῃ, δαπανηθεισῶν εἰς τὸ ἔργον δρ. 2,507,15, ἐν ᾧ ποσῶ συμπεριλαμβανονται καὶ τὰ ἔξοδα τὰ γενόμενα διὰ μεταβάσεις ἐκεῖσε τοῦ ἀρχιτέκτονος κ. Μούση καὶ ἐπιτροπῶν ἐκ τοῦ Συμβουλίου πρὸς ἐπιθεώρησιν. Ἐν τούτῳ τῷ ἔτει ἐπληρώθη καὶ ἡ τελευταία δό-

(1) Ἀντὶ τῆς ἐν τῇ συνελεύσει τῶν ἐταίρων ἀναγνωσθείσης συντόμου ἐκθέσεως δημοσιεύεται ἕτερα διεξοδικωτέρα ἐν τέλει τοῦ παρόντος τεύχους.